

«тимонуклеїнова кислота» (ДНК) виконує важливу роль у репродукції генів, і показана наявність «цілеспрямованого мутагенезу» внаслідок її впливу [11].

Отже, наукова діяльність видатного українця з російським корінням С. М. Гершензона є широкою і багатогранною. Його наукові публікації, кількість яких перевищує 280, цитуються найкрупнішими вітчизняними і закордонними спеціалістами у галузі генетики та молекулярної біології. Він підготував велику групу учнів, які успішно працюють у галузі генетики, вірусології, молекулярної біології та інших галузях біологічної науки. Всі, кому довелося працювати і спілкуватися (зокрема й автору цієї публікації) з С. М. Гершензоном характеризують його як інтелігентну, талановиту людину і вченого, мудрого вчителя, об'єктивного рецензента наукових публікацій.

Звернення до спадщини С. М. Гершензона під час навчального процесу – це не лише підвищення інтересу до генетики як науки, не лише врахування відомої педагогічної аксіоми: тільки особистість може виховати особистість. Це можливість створити специфічне емоційне тло для стимуляції у студентів творчої активності щодо розширення наукового кругозору, формування наукового мислення, пошуку власного стилю наукової роботи.

Література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Вчені – генетики, селекціонери та рослинники. Книга 7 / М. В. Роїк (наук. ред.), В. М. Сучкова (упоряд.). – К. : Аграрна наука, – 2003. – 504 с.
3. Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть: у 4 т. / Ред. кол. В. В. Моргун та ін. – К. : Логос. – 2001. – 675 с.
4. Голда Д. М. Генетика. Історія. Відкриття. Персоналії. Терміни / Д. М. Голда. – К. : Фітосоціоцентр, 2004. – 128 с.
5. Досягнення і проблеми генетики, селекції та біотехнології: у 2 т. // Збірник наук. праць. – К. : Логос, 2007, 2012. – с. , 656 с.
6. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. А. Селенова. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
7. Малюта С. С. На передніх рубежах генетики. До 100-річчя від дня народження С. М. Гершензона / С. С. Малюта // Фактори експериментальної еволюції організмів. – К. : Логос. – 2006. – № 3. – С. 3–9.
8. Роїк М. В., Чеченєва Т. М. VIII з'їзд Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова / М. В. Роїк, Т. М. Чеченєва // Вісн. Укр. тов.-ва генетиків і селекціонерів. – 2007. – 5, № 1–2. – С. 178–192.
9. Сергей Михайлович Гершензон / АН Украины; Сост. И авт.. вступ. Ст.. В. А. Труханов; Отв. Ред.. В. В. Моргун. – Киев : Наук. Думка, 1994. – 52 с.
10. Созінов О. О. Сергій Михайлович Гершензон / О. О. Созінов // Цитология и генетика. – 1996. – 30, № 1. – С. 3–4.
11. Шевцов И. А., Голда Д. М. Генетика и генетические основы селекции растений на Украине за 70 лет // Цитология и генетика. – 1988. – №1. – С. 3–14.

ФОРМЫ НАУЧНО – ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ ПО ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В КЛАССИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

*О.В. Уваровская
г. Сыктывкар, Россия*

Значение научно – исследовательской работы студентов (НИРС) в общей структуре их подготовки занимает важнейшее место. НИРС позволяет студентам получать дополнительную информацию и знания в области новейших направлений фундаментальных и прикладных исследований, вооружает разнообразными методами исследования, позволяет систематизировать, глубоко и разносторонне осмысливать социально - экономические явления и процессы, учит публично представлять результаты научных исследований. Кроме

того, следует заметить, что привлечение к НИР имеет важное воспитательное значение в формировании социокультурной среды.

Современные условия и новые государственные стандарты требуют совершенствования системы НИРС, включение в нее новых методологических подходов, использования новых стимулов, накопления, анализа и внедрения практического опыта НИР.

Особенность сферы образования как объекта социального познания требует от исследователя особого интеллектуального мастерства, что проявляется в умении соединять в одно целое эмпирические знания (данные вопросов, наблюдения), эмпирически – теоретические знания (вероятностные, статистические значения обобщения), способность восприятия психологического состояния человека и адекватность реагирования на него, а также соблюдение принципов профессиональной этики преподавателя, в нашем случае.

Кафедра педагогики и педагогической психологии Сыктывкарского университета является общефакультетской и общеинститутской кафедрой. Практически у нее нет своих студентов. Студенты, получающие дополнительную квалификацию «преподаватель», по специальностям «Химия», «Биология», «Экология» являются выпускниками соответствующих кафедр института естественных наук. Но как и все другие кафедры, наша тоже должна вести НИРС. Этот факт заставил нас найти новые формы научно – исследовательской работы, которые были бы привлекательны для студентов и в то же время эффективными.

Мы считаем, что через освоение студентами методов, приемов и навыков выполнения проектных работ, у будущих преподавателей развивается способность к научно – педагогическому творчеству, самостоятельности и инициативы во время прохождения педагогической практики, а также формирования интереса к педагогической профессии.

На сегодняшний день, формы НИРС, реализуемые кафедрой, достаточно многообразны, что позволяет каждому студенту выбрать ту форму исследовательской деятельности, которая отвечает его интересам, потребностям и способностям, и которая для него является наиболее значимой.

Успешно реализуется такая форма НИРС, как педагогические отряды – лаборатория проектирования грантов по летнему отдыху детей. Студенты, этой лаборатории разрабатывают проекты по летнему отдыху детей, представляют их на конкурс. Ежегодно студенты выигрывают не один такой грант. Выиграв грант, студенты достаточно успешно реализуют программы в детских оздоровительных лагерях (в основном на южных направлениях), что позволяет и нашим студентам не только реализовывать свои проекты в практической деятельности, но и поправлять собственное здоровье.

Когда объявляется набор в педагогические отряды, у нас «бешеный» конкурс. Причем в конкурсе принимают участие не только студенты, получающие дополнительную квалификацию «преподаватель» По окончании реализации своих грантовых программ, происходит серьезный их анализ. Студенты, поработавшие, в системе отрядов два года, с успехом обучают азам других студентов, что позволило расширить как количество педотрядов, так и значительно увеличить количество студентов, участвующих в них. Это связано с тем, что ежегодно увеличивается количество студентов, желающих участвовать в этом виде НИРС, и конкурс отбора становится все жестче. На наш взгляд, в практической реализации программ студенты получают и различные практические умения, такие как: организаторские, коммуникативные, лидерские и др. и развивают такие профессионально значимые качества как стрессоустойчивость, конкурентноспособность, ответственность, самостоятельность и др..

Наши студенты активно участвуют и в ярмарке молодежных инициатив, где представляются на конкурс программы по воспитанию детей и молодежи. Например, выигранный проект для воспитанников интернатных учреждений «Нам память покоя не дает», позволил в течение всего учебного года реализовать данный проект в целом ряде интернатных учреждений.

Участвуя в проекте «Педагогические встречи», студенты разрабатывают проекты

конспектов занятий, воспитательных дел с использованием современных педагогических технологий, которые представляют на выставках, проводимых кафедрой в университете. Естественно, лучшие работы публикуются в научно – методических альманахах «Педагогические встречи», а также выставляются в виртуальном методическом кабинете, расположенном на сайте университета.

На основании договоров о творческом сотрудничестве кафедры с образовательными учреждениями города и республики, студенты участвуют в диагностической и исследовательской работе этих образовательных учреждений и готовят аналитические материалы с методическими рекомендациями для педагогических коллективов образовательных учреждений.

Так студенты под руководством преподавателей кафедры готовят и проводят родительские собрания в школах, готовят выступления на педагогические советы, предварительно проведя в данном образовательном учреждении различные исследования, что безусловно готовит адаптацию будущего педагога к работе в педагогическом коллективе и образовательном учреждении и развивает не только исследовательские умения, но и аналитические, проектировочные и конструктивные, умения описывать результаты своих исследований и докладывать о них.

Большую научно – исследовательскую работу проводят студенты во время педагогической практики. Во время практики студенты проводят целый ряд исследований, связанных с различными вопросами образовательного процесса, таких как анализ и самоанализ уроков. В том числе, проводимых в интерактивных формах обучения, воспитательных дел и мероприятий, уровень сформированности компетенций, необходимых для педагогической деятельности. Все эти материалы оформляются в специальном дневнике по педагогической практике. Дневник разработан кафедрой педагогики и педагогической психологии.

Во время педагогической практики студенты проводят диагностическую работу по заданию кафедры. На практике студенты учатся проводить педагогическую диагностику со всеми субъектами образовательного процесса, обрабатывать ее результаты, разрабатывать методические рекомендации, что очень важно в условиях реализации компетентностного и системно – деятельностного подходов.

Студентами были проведены и обработаны материалы таких исследований:

- Удовлетворенность родителей жизнедеятельностью ОУ;
- Удовлетворенность педагогов жизнедеятельностью ОУ;
- Определение изменений, которые происходят в личности школьника в течение учебного года;
- Определен уровень развития самоуправления в ученическом коллективе;
- Диагностика семей;
- Анализ классных часов;
- Этнопедагогические аспекты и др..

Большое значение, мы придаем также таким исследованиям студентов, как изучение передового педагогического опыта. Студенты изучают опыт по публикациям в периодической педагогической печати, литературе с описанием опыта учителей и преподавателей. Мы учим студентов работать и современными нормативно – правовыми документами по образованию. Эти исследования студенты оформляют как материалы для методического кабинета, как небольшие рефераты, как портфолио.

Кафедрой успешно реализуются еще и такие формы работы, как:

- Конспектирование первоисточников (отказались от рефератов);
- Участие студентов в проекте «Педагогические встречи»;

Многие исследовательские материалы, студенты впоследствии используют при написании выпускной квалификационной работы по дополнительной квалификации «преподаватель»

По мнению нашей кафедры, основанному на опросе студентов, найденные формы НИРС не только прививает к ней интерес, развивают исследовательские умения, показывают ее практическую значимость и необходимость, то есть связь науки с практикой, но и позволяют формировать интерес к педагогической деятельности.

ЛІТНЯ ПОЛЬОВА ПРАКТИКА – ВАЖЛИВИЙ НАПРЯМОК ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ У ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

*Т.О. Усатих
м. Суми, Україна*

Соціальні і духовні зміни, що відбуваються в Україні, зумовили необхідність модернізації змісту освіти. У зв'язку з цим Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) проголошує освіту XXI століття освітою для людини, сутність якої полягає у вихованні компетентної особистості, яка володіє не лише знаннями, високими моральними якостями і є професіоналом, а й уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи знання й беручи на себе відповідальність за свою діяльність.

Дослідженню проблеми реалізації компетентнісного підходу в позашкільній освіті велику увагу приділяє Биковська О.В.. Дослідниця вважає, що компетентнісний підхід носить закономірний характер і виходить з узагальнення практики. Він виступає проти одностороннього характеру і передбачає посилення практичної спрямованості освіти, засвоєння підростаючим поколінням компетентностей, що дозволить їм повноцінно реалізувати себе в сучасних умовах. Серед головних функцій компетентнісного підходу в позашкільній освіті авторка виділяє: формування компетентної особистості; забезпечення якості позашкільної освіти та підвищення ефективності процесу навчання, виховання, розвитку та соціалізації. Компетентність дослідниця розглядає як особистісну характеристику людини, яка повноцінно реалізує себе в житті, володіючи відповідними знаннями, вміннями, навичками, досвідом та культурою [2].

Радою Європи було визначено та схарактеризовано основні групи ключових компетентностей: соціальні, полікультурні, комунікативні, інформаційні, саморозвитку і самоосвіти, компетенції, що реалізуються у прагненні й здатності до творчої діяльності [1, 42]. Деякі дослідники, зокрема Н.А. Пустовіт, С.В. Шмалей, В.В. Маршицька, до ключових, або життєвих компетентностей додають екологічну складову – екологічну компетентність, необхідність формування якої пов'язана із загостренням екологічних проблем України, актуалізацією процесів прийняття природобезпечних рішень і відповідальності за наслідки своєї діяльності в довкіллі. Екологічна компетентність – це інтегрована якість особистості, яка складається з когнітивного (пізнавального), ціннісно-мотиваційного та діяльнісно-практичного компонентів. На думку О.В. Биковської, до складу будь-якої компетентності обов'язково повинен входити ще творчий та соціальний компоненти, які є невід'ємною складовою позашкільного соціуму [2, 9-10].

До головних принципів діяльності позашкільних освітньо-виховних закладів екологічного напрямку відноситься принцип спрямованості на розвиток діялісно-практичної сфери особистості, яка дає змогу створити сприятливі умови для :

- безпосереднього залучення учнів у вільний від навчання час до вдосконалення практичних умінь екологічного спрямування, основою яких є творче використання набутих теоретичних знань;
- поєднання дослідницької діяльності школярів з практичною природоохоронною роботою в довкіллі;
- самостійної (індивідуальної) навчальної, дослідницької і природоохоронної роботи;
- надання доцільної педагогічної допомоги та керівництва в процесі діяльності школярів у навколишньому середовищі [4, 234-241].

Одним з напрямків практичної діяльності позашкільних навчальних закладів є